
Unirea de la 1 Decembrie 1918 în zona Bistriței

Dorin DOLOGA

Cuvinte cheie: Bistrița-Năsăud, Unirea, unitatea spirituală, credenționale.

Keywords: Bistrița-Năsăud, Unirea, unité spirituelle, délégués,

Atunci când vorbim de Unirea de la 1 Decembrie 1918 o facem de obicei referindu-ne doar la momentul respectiv. În fapt ar trebui să avem în vedere un proces extins. Despre unitate putem vorbi încă din Evul Mediu. În perioada respectivă existau o serie de structuri instituționale relevante în acest sens. Mitropolia Ungrovlahiei își extindea autoritatea și asupra românilor transilvăneni. În mod asemănător, Mitropolia Moldovei își exercita autoritatea asupra românilor din Transilvania. În anul 1529 cetatea Bistriței împreună cu domeniul acesteia au intrat în stăpânirea domnului Moldovei, Petru Rareș.

Chiar dacă au fost de dimensiuni restrânse, comunitățile românești din zona Bistriței din Evul Mediu au avut și și-au dezvoltat propria spiritualitate. În anul 1761 comunitatea românească din mahalalele Bistriței număra 207 familii, cea din Iad (Livezile) 31 familii, cele din Beșineu (Viișoara) și Târpiu câte 12 familii, cele din Dipșa, Jelna și Monariu câte 11 familii, cea din Ghinda 10 familii, cea din Aldorf (Unirea) 9 familii, cea din Ferihaz (Albeștii Bistriței) 7 familii, cele din Budac (Budacu de Jos) și Dumitra câte 5 familii, iar cea din Jeica 2 familii¹. Dimensiunile comunităților românești erau reduse pentru că așezarea lor în zona Bistriței a fost restricționată. În anul 1509 viceregele Ungariei a interzis așezarea românilor la granițele Districtului Bistrița².

Printre cele mai vechi biserici din zona Bistriței se afla biserica de lemn din Sântioana, clădită în jurul anului 1560³, cea din Mărișelu, ridicată în jurul anului 1610⁴ și cea din Dumitrița, edificată în anul 1646⁵. În ceea ce privește satele din jurul Bistriței locuite în mare majoritate de către sași, românii din Vermeș au fost primii care au reușit să-și construiască o biserică în anul 1657⁶. În anul 1761 credincioșii români din Bistrița celebrau cultul divin într-o casă particulară, iar cei din Sigmir și Sângeorzul Săsesc (Sângeorzu Nou) în construcții improvizate⁷. Biserica greco-catolică de lemn din Bistrița a fost construită în perioada 1790-1792⁸.

-
- 1 Virgil Șotropa, „Contribuții la istoria bisericească”, în *Arhiva Someșană. Revistă istorică – culturală*, Nr. 21, Năsăud, 1937, p. 474.
 - 2 Oskar Kisch, *Evenimentele mai importante din istoria Bistriței și a ținutului Nösen începând din vremea imigrării coloniștilor și până în prezent*, Bistrița, 1926, p. 35.
 - 3 La ancheta din anul 1761 credincioșii declarau că biserica a fost construită înainte cu aproximativ 200 de ani – Virgil Șotropa, „Contribuții la istoria bisericească”, în *Arhiva Someșană. Revistă istorică – culturală*, Nr. 21, Năsăud, 1937, p. 472.
 - 4 La ancheta din anul 1761 credincioșii declarau că biserica a fost construită înainte cu 150 de ani – Virgil Șotropa, „Contribuții la istoria bisericească”, în *Arhiva Someșană. Revistă istorică – culturală*, Nr. 21, Năsăud, 1937, p. 472.
 - 5 La ancheta din anul 1761 credincioșii declarau că biserica a fost construită înainte cu 114 ani – Virgil Șotropa, „Contribuții la istoria bisericească”, în *Arhiva Someșană. Revistă istorică – culturală*, Nr. 21, Năsăud, 1937, p. 470.
 - 6 Virgil Șotropa, „Soarta românilor din satele săsești”, în *Arhiva Someșană. Revistă istorică – culturală*, Nr. 18, Năsăud, 1936, p. 276.
 - 7 Idem, „Contribuții la istoria bisericească”, în *Arhiva Someșană. Revistă istorică – culturală*, Nr. 21, Năsăud, 1937, pp. 467, 470.
 - 8 Iosif Uilăcan, „Biserica românească din Bistrița – 1792”, în *Revista Bistriței*, vol. XXIII, 2009, p. 129.

Dorin DOLOGA, Arhivist Arhivele Naționale Bistrița-Năsăud, e-mail: d-dologa@yahoo.com